

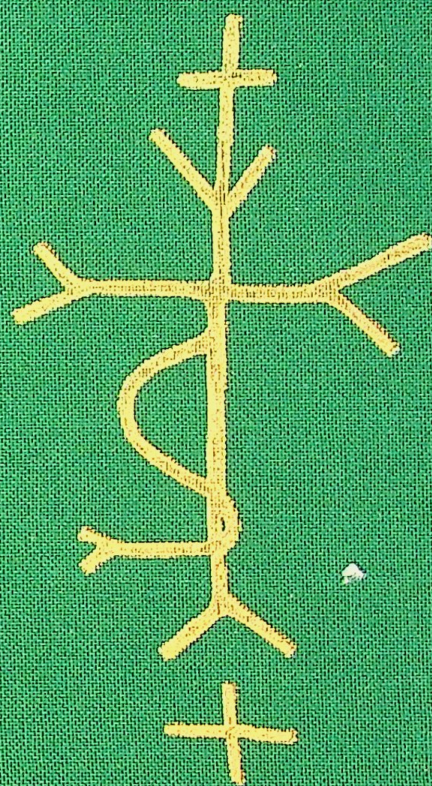
NORSKE MINNESMERKER

NORGES KIRKER

HORDALAND · BIND 2

NORSKE MINNESMERKER

NORGES KIRKER

NORSKE MINNESMERKER

NORGES KIRKER

HORDALAND

AV

ANNE MARTA HOFF OG HANS-EMIL LIDÉN

BIND II

UTGITT AV NORSK INSTITUTT FOR KULTURMINNEFORSKNING

GYLDENDAL · OSLO 2000

Uskedalen kapell før ombyggingen i 1964.
Foto RAA.

USKEDALEN KAPELL

Uskedalen kapell ligger på gården Myklebusts grunn på øren hvor Uskedalselven renner ut i sjøen. En gravplass ble anlagt her i 1896 og vigslet i februar 1897. Tanken om å bygge en kirke i Uskedalen ble fremsatt samtidig, men Kirkedepartementets samtykke forelå først i 1913 da tillatelse ble gitt til å oppføre «et kapel på en dertil utset tomt av gaarden Myklebust etter vedlagte, av professor Olaf Nordhagen utarbeidede plan». Den nye kirkebygningen ble vigslet 16. desember 1914. Den sto i sin opprinnelige utforming til 1964 da et større ombyggingsarbeid ble satt i gang etter planer utarbeidet av arkitekt Ole Halvorsen, Bergen.

BYGNINGEN

Bygningen var opprinnelig en enskipet kirke med smalere, rettavlsluttet kor i øst og et lite våpenhus i vest. Over vestre del av skipet sto en tårnrytter med firkantet, dobbeltsvunget hjelm kronet av en åpen lanternin med halvkuleformet kuppel og spir. På begge sider av koret lå sakristier.

Ved ombyggingen ble koret utvidet ved at sakristitilbyggene ble forlenget østover og ført rundt bygningen så tilbygget, utvendig sett, fikk preg av en koromgang. Midt på østveggen fikk

omgangen et lite utbygg med spissgavlet ark over. Dette utbygget, sammen med den innenforliggende del av «omgangen», danner i virkeligheten en utvidelse av det gamle koret.

Våpenhuset i vest ble gjort noe bredere med et tilsvarende spissgavlet utbygg. Tårnrytterens hjelm og lanternin ble erstattet av en firsidet, inntrukket, spiss hjelm.

Bygningen er oppført i bindingsverk på en ca. 50 cm høy grunnmur av tilhugne granittblokker. Den er innvendig og utvendig panelet. Alle tak er tekket med lappskifer, bortsett fra tårnhjelmen, som er av kopper.

Innvendig er skipet delt opp i fire fag av tre par opplengjer i langveggene. Opplengjene bærer korte stikkbjelker som takets sperrebind hviler på. Disse består av sperrer, en øvre og en nedre hanebjelke og en midtre hengbjelke. Nedre hanebjelke støttes av to store, buede knekter som også går ned på opplengjenes stikkbjelker. Både på langs og tvers er sperrebindene avstivet av gitterverk som i takets lengderetning består av langsgående bjelker lagt opp over hanebjelkene og knestokker med bjelkekryss mellom. Tilsvarende tversgående bjelkekryss er satt inn mellom hanebjelkene. Gitterverket er synlig nede fra kirken idet takets underkleddning danner en tresidet,

Uskedalen kapell etter ombyggingen.
Foto H.E.L.

knekket himling som er spikret på sperrene og øvre hanebjelkes underside. Skipet er for øvrig staget av med to jernstag i høyde med stikkbjelkene.

Koret har en tilsvarende tresidet, knekket himling uten synlige takkonstruksjoner.

Vinduer, dører. Skipets langvegger har fire par store tofags vinduer med fem ruter i faget. Innervindue har blyprosper og «antikkglass». I vestgavlen over våpenhuset står tre mindre vinduer av tilsvarende form under en felles drypplist. Tre tilsvarende vinduer i korgavlen har en enklere form idet det er satt inn glassmalerier i dem. Kirkens hovedinngang er en tofløyet dør i skipets vestvegg. For øvrig enkle dører på hver side av koret ut til sakristiene.

Korskille. Koret åpner seg mot skipet i full bredde. Koråpningen er rektangulær. I øvre del av åpningen er satt inn et gitter som er delt inn i seks felt av brede pilastre dekorert med utskårne og malte blomster. Mellom pilastrene står balusterformede sprosser. Nederst er koråpningen avgrenset av lavt rekkverk på hver side av en

åpning som korresponderer med skipets midtgang.

Åpningen mellom koret og det nyere kortilbygget er tredelt med en noe høyere, midtre rektangulær åpning flankert av to mindre åpninger.

Gulv. Tregulv. Korets gulv ligger tre trinn over gulvet i skipet.

Tårnrytter. Tårnrytteren bæres av langsgående bjelker som er lagt opp i vestgavlen og på vestre sperrebind. De støttes dessuten av to stolper som går ned på gallerigulvet over to av stolpene som bærer galleriet. Tårnrytteren har fire hjørnestolper som er innbyrdes kryssavstivet.

INTERIØR

Alter i kortilbygget i øst. Prekestol ved koråpningens sørside. Døpefont på korets nordside, like innenfor koråpningen. Stort orgelgalleri i vest.

Farger. Interiøret er preget av kirkens stående vegg- og takpanel, som har gammel brun trefarge. Upplengjer og takkonstruksjon i skipet er grønnbeisede. Skipets gulv er gråmalt, mens gulvet i

koret er umalt. Rød midtgangsløper. Blå benker med hvite rygger. Hvite vindusbelistninger. Koret har ramverks brystpanel som er delt inn i felt med 3 x 3 fyllinger. Fyllingene er hvite, ramverket blått.

Glassmaleri. De tre vinduene i korgavlen over korutvidelsen har glassmalerier. Motivet er syngende engler. Midtvinduet har tre engler, sidevinduene to. Englenes kledninger er lyst gråhvite og lyst røde. Lys blå bakgrunn. Usign. (Wold-Torne?)

INVENTAR

Alter. Kassealter. Alterfront i ramverkskonstruksjon med tre fyllinger. Blått ramverk, lysegrå fyllinger.

Altartavle i form av maleri i liggende format med tung, barokkpreget, profilert ramme, flankert av to skårne og malte, brede ranker med rosetter og drueklaser i gjennombrutt arbeid. Maleri av korsfestelsen. Olje på lerret. Kristus på korset dominerer midtfeltet. De korsfestede røverne helt ute i billedkanten, delvis avskåret. Maria og Johannes på hver side nærmest korset. Knelende skikkelse ved korsfoten. For øvrig grupper av mennesker, bl.a. mann med stige og svamp, på hver side. Mørke farger. Grønne, rødbrune og gulbrune kjortler. Jesus og røverne har gulbrun karnasjon, Jesus grønt lendeklede. Mørk blå bakgrunn. Sign. M K (Moritz Kaland?). På baksiden «Gave fra Ivar Arnesen, Uskedal 1914». Lysmål 140 x 105 cm.

Alterring. Halvsirkelformet med tettstilte sprosser. Skaitrukket håndlist og knelepute. Staffert i blått, gråhvitt (sprossene), gult og blekrødt. Rød håndlist, brun knelepute.

Døpefont. Åttekantet, noe utragende, profilert kum. Tykt, åttekantet skaft i form av åtte kanneleerte pilastrer med forenklede, joniske kapiteler. Bratt, profilert fot. Staffert i blått, hvitt og gull.

Prekestol. Åttekantet stol med fem synlige sider. Buet, profilert bunn som går ned på åttekantet midtpilar. Storfelt med fyllinger som er utstyrt med samme kanneleerte, joniske pilastrer som døpefonten. Blå bunnfarge, pilastrer marmorert i gråsort og gråhvitt. Listverk i gull og blekrødt. Skaitrukket håndlist med gullfrynser.

Lesepult. Ny. To ben, skråstilt lese Brett. Blåmalt.

Benker. Rette, enkle vanger med armlener. Åpne rygger med brede sprosser. Lyse blå med mørkere blå seter. Hvite ryggsprosser.

Galleri. Båret av fire kraftige stolper og tversgående bjelker som igjen bærer langsgående gulvbjelker. To trappeoppganger bakerst langs vestveggen på hver side av midtgangen. Gallerifronten er delt opp i fem felt av fire stolper (meklere) som bærer håndlisten. Mellom stolpene tettstilte, balusterkonturerte, flate sprosser. Galleribjelken og stolpene er hvite, sprossene lyseblå og håndlisten blekrød. Bærebjelker og stolper er grønnebeisede som takkonstruksjonene.

Orgel. Kirken fikk sitt første orgel i 1914. Det

ble levert av A. Landrog og hadde fire stemmer fordelt på manualer og anhangspedal. Pneumatisk overføring. Dette orgelet ble byttet ut med et orgel fra H.J. Jørgensen orgelfabrikk, Oslo i 1981. Det nye orgelet har 14 stemmer fordelt på to manual og pedal. Mekanisk overføring. Delvis omintonert 1989.

Tredelt, moderne, rektangulær front med lydende metallpiper flankert av «tårn» med trepiper. Rammene rundt pipene er staffert i lyst blått og gråhvitt.

Rituelle kar. Alterkalk. Sølv. Halvkuleformet kupa uten utbøyd munningsrand. Lite nebb. Uten egentlig skaft idet nodus markerer overgangen mellom kupa og en høy, åttekantet, traktformet fot som går over i en åttepassformet standflate. Fotens åtte sider ender i tunger på standflaten. Hver tunge er dekorert med blå og grønne smykkesteiner i runde innfatninger. Tilsvarende steiner, vekselvis store grønne og mindre blekrøde, pryder nodus, som for øvrig har bladgravyr. Stpl. Johan Koren Dahl, 830 S. H. 22 cm. Diam. kupa. 12 cm. Diam. fotpl. 15 cm.

Disk. Sølv. Flat, åttepassformet tallerken med opphøyd hjulkors i bunnen. Stpl. Johan Koren Dahl, 830 S. Diam. 15,5 cm.

Oblateske. Sølv. Åttepassformet, rettvegget eske med svakt buet, riflet lokk og kuleformet knott omgitt av åttefliket bladkrans. Stpl. Johan Koren Dahl, 830 S. H. 7 cm. Diam. 11,5 cm.

Vinkanne. Sølv. Konisk korpus som svinger svakt ut mot bred, åttepassformet fot. Lite nebb og buet, riflet, hengslet lokk med knott. Buet hank. Foten er dekorert med blekrøde smykkesteiner i profilert innfatning. Stpl. Johan Koren Dahl, 830 S. H. 30 cm. Diam. fot 17 cm.

Dåpsfat. Messing. Stort, tallerkenformet fat med bred rand. Randen har innskrift i forhøyde majuskler: «Faderens og Sønnens og Den hellige Aands navn» Innskriften er innrammet av en nedre og en øvre tausnoingsbord. I bunnen kors omgitt av to konsentriske sirkler. Ustpl. Diam. 49 cm.

Vannkanne. Messing. Samme utforming som vinkannen, men med rund fot. Ustpl. H. 32,5 cm. Diam. fot 19,5 cm.

Paramenter. Alterduk. Hvit lin. Hullsøm. Bred bord med vekselvis kalk og kors satt inn i rombeformede felt. Trekantfeltene mellom rombene har «gitter» i hullsøm.

Messehagel. a) Mørk fiolett fløyel med brede gullkantbånd. Rødt bomullsfôr. Skulderheker. Kort, skjoldformet, noe utsunget forstykke og rygg. Ryggen har kors av brede gullbånd.

b) Grønt ullstoff, grågrønt silkefôr. Vid casulaform. Ryggen har stort kors i form av påsydde, parallelle silkebånd i gult og gulrødt. I korsmidten stor vinløvskrans i rødt, grønt og brunt med blå drueklaser. Forstykket har stolpe i samme utforming som korset på ryggen. Stolpen dekkes delvis av sirkelrundt felt av grønn silke med brodert kristogram. Lapp i føret: Design og utførelse i 1989, Ragnhild Arneberg.

KVINNHHERAD PRESTEGJELD

To hvite messeserker, én i lin og én i bomull.

Lysstell. To alterstaker. Messing. Lyspigg og skålformede lyskraver. Skaft med kvadratisk tverrsnitt, men med rundede hjørner. Midt på skaftet åttekantet nodus med fire smykkesteiner i innfatninger. Høy, hvelvet, tilnærmet kvadratisk fot med avrundede hjørner. Fire vulster på skaftet løper ned på foten og tunger ut der. Ustpl. H. 35 cm. Diam. fot (diagonal) 26 cm.

En liten, tolvarmet messinglysekrone fremst i skipet. Barokk type, men antakelig ny. Balusterformet skaft med kule nederst. Seks S-formede lysarmer i to kranser. Armene ender i opprullinger mot skaftet og i dragehoder mot lyskravene. Uten inskripsjon.

For øvrig fire smijernslysekroner i skipet. Hver krone har et stort, nedre hjul med fire hengende lyspendler som har koniske, lystette skjermes, samt et øvre hjul med fire tilsvarende pendler. Fire snodde jernstag forbinder de to hjulene. Forgylte kuler midt på stagene og oppheng i form av en stor, forgylt kule over øvre hjul.

For øvrig vegglampetter av barokk type i kirken. To smijerns gulvstaker med sju lys bak alteret.

Klokker. En stålklokke. Innskrift på skulder: «Geg. v. Bochumer Verein in Bochum 1914». Diam. 83 cm. H. 76 cm.

To *nummertavler*. Kvadratiske, enkle med profilert ramme som er staffert i grått/blekrødt.

Møbler. Tre armstoler i koret. Samme utfor-

ming som benkene i skipet med brede ryggpros-ser. Samme farger.

Piano mrk. Young Chang.

Vaser. To blomstervaser. Sølv. Konisk korpus med utbøyet munningsrand og profilert, åttekantet fot over en rund standflate. Stpl. 830 S. Innskrift på korpus: «Til Uskedal kyrkjens 50 års jubileum frå Uskedal bondekvinneag». H. 25,9 cm. Diam. munningsrand 13,4 cm. Diam. fot 11 cm.

En mindre vase. Sølv. Rettvegget, svakt konisk korpus. Kort, riflet skaft mellom korpus og flat, rund fot. Innskrift korpus: «Frå Kvinnherad kyrkjelyd 1964». Stpl. 830 S. H. 18,5 cm. Diam. munningsrand 9,7 cm.

To store keramikkblostmervaser i alteret. Mrk. Rosendal potteri. Design og utførelse Tormod Kayser.

KIRKEGÅRD

Kirkegård med klokketårn ble anlagt i 1896–97. Kirkegården ble utvidet i 1932 og 1963. Nytt uthus med toalett ble bygd i 1958. Kirkegården er senere utvidet mot vest og nord. Den er omgitt av et hvitmalt stakittgjerde.

TRYKTE KILDER

Thor Myklebust, *Uskedal kyrkje 50 år 1914–1964*. Stord 1964.

H.E.L.